

TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVO- VALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2003 vp

Hallituksen esitys 90. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän työturvallisuutta ja työterveyttä koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 23 päivänä syyskuuta 2003 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 90. Kansainvälisen työkonferenssin hyväksymän työturvallisuutta ja työterveyttä koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan hyväksymisestä sekä laiksi pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 75/2003 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Liisa Saastamoinen, työministeriö
- lääkintöneuvos Asko Aalto ja neuvotteleva virkamies Pertti Siiki, sosiaali- ja terveysministeriö
- työympäristösihteeri Raili Perimäki-Dietrich, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- asiamies Tapio Kuikko, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT ry
- sosiaalipoliittinen asiamies Vesa Rantahalvari, Palvelutyönantajat ry
- toimitusjohtaja Tapani Miettinen, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleiskokous, Kansainvälinen työkonferenssi, hyväksyi vuonna 2002 pöytäkirjan, joka liittyy ILO:n vuodelta 1981 olevaan työturvallisuutta ja työterveyttä koskevaan yleissopimukseen, sekä kaksi suositusta, joista toinen koskee ammattitautien luetteloa sekä työtapaturmien ja ammattitautien kirjaamista ja ilmoittamista ja toinen osuustoiminnan edistämistä.

Työturvallisuutta ja työterveyttä koskeva yleissopimus edellyttää muun muassa jäsenval-

tioiden ilmoittavan tapahtuneet työtapaturmat ja ammattitaudit sekä laativan niitä koskevat tilastot. Yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan tarkoituksena on työtapaturmien ja ammattitautien kirjaamis- ja ilmoittamismenettelyn yhdenmukaistaminen ja niitä koskevien tilastojen vertailukelpoisuuden parantaminen. Työtapaturman, ammattitaudin, vaaratilanteen ja työmatkatapaturman määritelmien lisäksi pöytäkirjan määräykset koskevat työnantajien vastuuta mainit-

tujen seikkojen kirjaamisessa ja ilmoittamisessa sekä tilastoja ja niiden luokitusjärjestelmiä.

Pöytäkirjaa täydentää suositus, joka koskee ammattitautien luetteloa sekä työtapaturmien ja ammattitautien kirjaamista ja ilmoittamista. Sen tavoitteena on ammattitautiluettelon uudistamisen ohella työtapaturmien ja ammattitautien syiden tunnistaminen ja niihin liittyvien korvausmenettelyjen parantaminen sekä niitä koskevien kirjaamis- ja ilmoitusjärjestelmien yhdenmukaistaminen.

Osuustoiminnan edistämistä koskevan suosituksen tavoitteena on auttaa osuuskuntia kehittämään kilpailukykyään ja työllistämismahdollisuuksiaan sekä jäsentensä taloudellista ja sosiaalista hyvinvointia. Se pyrkii yhdenmukaistamaan osuuskuntien kohtelun muiden yritysmuotojen kanssa ja edistämään niiden mahdollisuuksia osallistua julkisiin tarjouskilpailuihin, yritys-

palvelujen hyödyntämiseen, rahoituksen hankkimiseen ja kansainvälistymiseen.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi työturvallisuutta ja työterveyttä koskevaan yleissopimukseen liittyvän pöytäkirjan sekä lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Suomessa työtapaturmien ja ammattitautien ilmoittaminen ja tilastointi perustuvat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen toimeenpanojärjestelmään, joka vastaa pöytäkirjan määräyksiä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana, kun pöytäkirja tulee Suomen osalta voimaan. Voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Pöytäkirjaa täydentävät suositukset saatetaan eduskunnan tietoon otettavaksi huomioon tulevassa lainsäädäntötyössä siltä osin kuin se on mahdollista ja tarkoituksenmukaista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tullut esiin epäilyjä siitä, että pöytäkirjan säännökset vaaratilanteista ja työmatkatapaturmista aiheuttaisivat tarpeen muuttaa Suomen lainsäädäntöä taikka kirjaamis- ja ilmoittamiskäytäntöjä.

Pöytäkirjan 2 artiklan mukaan viranomaisen tulee lakien, määräysten tai muiden kansallisten olosuhteiden ja käytäntöjen kanssa yhdenmukaisten menetelmien mukaisesti ja työmarkkinajärjestöjä kuultuaan laatia ja aika ajoin tarkistaa vaatimukset ja menettelytavat, jotka koskevat työtapaturmien, ammattitautien ja tarvittaessa vaaratilanteiden, työmatkatapaturmien ja ammattitaudeiksi epäiltyjen tapausten kirjaamista ja ilmoittamista.

Kirjaamista ja ilmoittamista koskevia täsmällisempiä vaatimuksia sisältävissä 3 ja 4 artik-

loissa esiintyy myös sana "tarvittaessa" ennen vaaratilanteita, työmatkatapaturmia ja ammattitaudeiksi epäiltyjä tapauksia. Termin "tarvittaessa" voidaan katsoa merkitsevän, että pöytäkirja jättää vaaratilanteiden, työmatkatapaturmien ja ammattitaudeiksi epäiltyjen tapausten kirjaamis- ja ilmoittamisvelvollisuuden osalta tilaa 2 artiklassa mainituille kansallisille olosuhteille ja käytännöille.

Työturvallisuuslaki ei edellytä työnantajan kirjaavan vaaratilanteita tai ilmoittavan niistä. Lain mukaan työpaikan vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon esiintyneet tapaturmat, ammattitaudit ja työperäiset sairaudet sekä vaaratilanteet. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksessä olevilla viittauksilla työturvallisuuslakiin on tältä osin haluttu vain kuvata vasta uudistetun työturvallisuuslainsäädännön näkökulmasta vaaratilanteiden huomioon ottamisen kansallista järjestelyä.

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta toteaa, että pöytäkirja ei ole vaaratilanteiden, työmatkatapaturmien ja ammattitaudeiksi epäil-

tyjen tapausten kirjaamisen ja ilmoittamisen osalta sillä tavoin sitova, että kansallista lainsäädäntöä tai käytäntöjä olisi välttämättä muutettava. Pöytäkirja ei myöskään vaikuta laissa säädettyyn kirjaamis- ja ilmoittamisvelvollisuuteen eikä korvattavuuteen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Genevessä pidetyssä Kansainvälisessä työkonferenssissa 20 päivänä kesäkuuta 2002 hyväksytyn pöytäkirjan, joka liittyy Kansainvälisen työjärjestön työturvallisuutta ja

työterveyttä koskevaan yleissopimukseen nro 155,

että Genevessä pidetyssä Kansainvälisessä työkonferenssissa 20 päivänä kesäkuuta 2002 hyväksytyt Kansainvälisen työjärjestön suositukset nro 194 ja 193, jotka koskevat ammattitautien luetteloa sekä työtapaturmien ja ammattitautien kirjaamista ja ilmoittamista sekä osuustoiminnan edistämistä, otetaan huomioon tulevassa lainsäädäntötyössä sikäli kuin se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista, ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jukka Gustafsson /sd
vpj. Anne Holmlund /kok
jäs. Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Pehr Löf /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
Markus Mustajärvi /vas
Leena Rauhala /kd

Paula Risikko /kok
Tero Rönkä /sd
Kimmo Tiilikainen /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
vjäs. Matti Kauppila /vas
Simo Rundgren /kesk
Seppo Särkiniemi /kesk.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.